

BUITEN

9^e JAARGANG N°. 48.

ZATERDAG 27 NOVEMBER 1915.

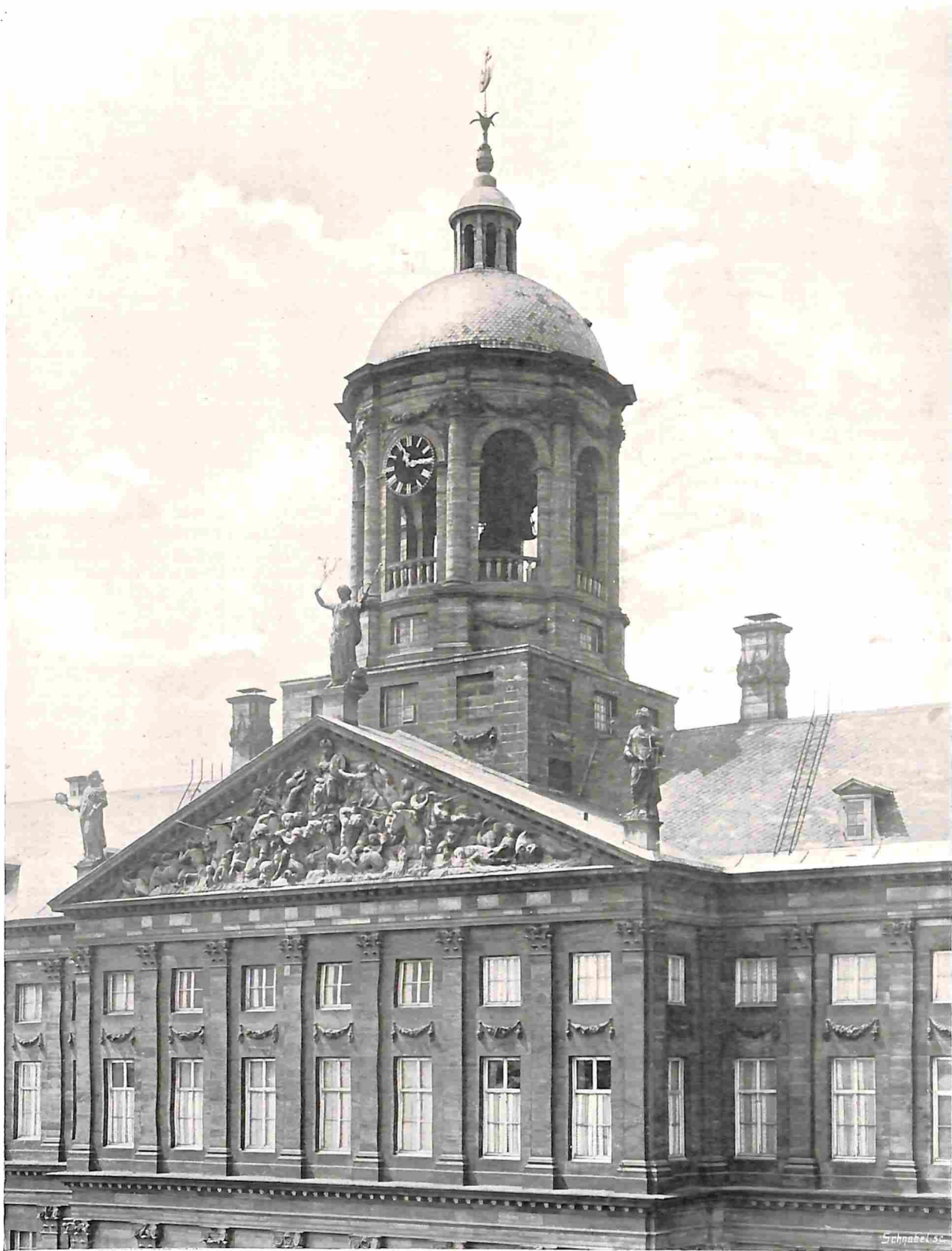

Foto Aug. F. W. Vogt.

TOREN MET FRONTISPIECE (DAMZIJDE) VAN HET VOORMALIG RAADHUIS,
THANS DIENST DOENDE ALS KONINKLIJK PALEIS, TE AMSTERDAM.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES

INHOUD:

TOREN MET FRONTISPIECE VAN HET VOORMALIG STADHUIS TE AMSTERDAM. ILLUSTRATIE	BLZ. 565
DE BLAUWE MUUR, UIT HET ENGELSCHE VAN RICHARD WASHBURN CHILD (17)	„ 566
DE VOGELS OP ROTTUM EN DE MOBILISATIE	„ 567
TUINSIERKUNST IN DE 18DE EEUW, DOOR R. V. O., GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 568—572
ZOMERAVOND, DOOR JOANNES REDDINGIUS (GEDICHT). BLZ. 569	
SERAFINO SCARSELLA, UIT HET ITALIAANSCH VAN EMILIO DE MARCI	569
STALKRUID, DOOR K. SIDERIUS, GEÏLLUSTREERD. BLZ. 572—573	
NATUUR EN MENSCH (VII), DOOR P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN	BLZ. 573
IN NOVEMBER, DOOR A. B. WIGMAN, GEÏLLUSTR. BLZ. 574—575	
DE POPPENTONSTELLING IN HET STEDELIJK MUSEUM TE AMSTERDAM. ILLUSTRATIE.	BLZ. 576
HET LANDGOED „DE BAAST”	„ 576

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

AAN ONZE ABONNÉ'S.

Door de stijging der productie-kosten hebben de uitgevers van Nederlandsche maandschriften zich genoodzaakt gevoeld over te gaan tot prijsverhooging van pl. min. f 1.50 per jaargang, hetwelk zij in October l.l. per circulaire hebben aangekondigd.

De productie-kosten welke ons Weekblad met deze maandschriften gemeen heeft: papier, druk enz. zijn gelijkelijk gestegen, wat, in aanmerking genomen dat de abonnementsprijs gemiddeld nog niet de helft bedraagt maar tevens ook in verhouding aanmerkelijk lager is, nog meer gevoeld wordt. Buitendien heeft ons Weekblad echter productie-kosten, welke de meeste dier maandschriften niet hebben en enkele in veel geringer mate, n.l. de kosten der reproducties. Deze nu zijn nog meer gestegen dan de andere, wat vooral bij ons Weekblad, dat zulke groote afbeeldingen geeft, bijzonder zwaar weegt. Wij gevoelen ons daarom genoodzaakt het gegeven voorbeeld na te volgen en den prijs van ons blad te verhoogen.

Het is onze bedoeling deze verhooging zoo gering mogelijk te maken en onder bovengenoemd bedrag te blijven. Daarom zal met Januari 1916 de prijs bij abonnement stijgen van 12½ tot 15 Ct. per week, uitmakend voor een geheel jaargang een stijging van slechts f 1.30.

Wij vertrouwen dat onze abonné's hiertegen geen bezwaar zullen hebben, omdat het onze Redactie en ons mogelijk maakt de door velen zoo zeer gewaardeerde taak, n.l. die van het redigeeren en het uitgeven van een mooi Weekblad, te blijven vervullen.

DE UITGEVERS.

DE BLAUWE MUUR.

Uit het Engelsch van

(17) RICHARD WASHBURN CHILD

(Geautoriseerde vertaling)

VIERDE BOEK.

EEN LEERLINGE VAN DE GROOTE WELSTOKE.

I. LES TROIS FOLIES.

IK geloof dat het eerste waar ik door opkeek, het breken van glas en aardwerk was, en de uitroepen der kellners, en het geluid van hardlopende voeten.
„Dus hier zeggen ze dat ze je afleiding bezorgen?” brulde een stem die me niet erg nuchter leek. „En toch moet je waarachtig je die afleiding zelf nog bezorgen”.

De kellners stonden nu om den levenmaker heen, en ik kon hem niet zien.

„Bah!” riep hij, terwijl hij begon te lachen als een scheepsagent. „Ik ben Amerikaan. Monte Carlo en zoo! Ik zeg je omers dat ik je betalen zal, kikkerjagers die jullie zijn! Hier, pak aan! Ga naar de baas toe en vraag hem of dat genoeg is voor de schadelijke die ik hier aangericht heb”.

Er volgde een geweldige uitbarsting van rad Fransch en een paar woorden Italiaansch. De kellners gingen heen, en de Amerikaan kwam te voorschijn. Ik had gedacht dat hij langer zou zijn, maar zijn kracht zat in de breedte van zijn schouders. Men kon zien, dat hij in een toestand was, waarin niets hem meer kon schelen — dat zag je aan zijn mooie, lachende, wilde oogen — waarin een blik lag van een kind dat dol-uitbundig is, omdat het plotseling verplaatst is in een wereld vol genoegens.

„Betalen?” brulde hij weder. „Ik betaal voor wat ik wil hebben! Leven? Ik leef zooals het me het beste bevalt! Uit den weg, schotels! Vandaag ben je hier, morgen lig je al op de vuilnisbelt! Zoo gaat 't met ons allemaal”. Met deze woorden trok hij opnieuw een laken van een tafeltje, zoodat het glanswerk aan scherven over den grond rolde.

„Kom! Raap op!” zei hij, terwijl hij een handvol met bankpapier omhoog hield. „Hoeveel? Hoeveel? Vlug wat! Ik zie daarginds spiegels! Je liegt, spiegels! Ik loop recht! Je liegt!”

Er was geen tegenhouden aan. Met een zwaren krommen stok in zijn sterke hand, terwijl het zweet hem van zijn knappe gezicht liep, waggelde hij naar de plaats waar ik zat. En toch, hoewel hij zijn stok opgeheven had om er de gaskroon boven het volgende tafeltje mee neer te slaan, en, vóór hij mij zag, een kreet van kinderlijke vreugde had geslaakt, was ik niet bang voor hem.

Ik kan u verzekeren dat de uitwerking van het elkaar ontmoeten van onze oogen verbazingwekkend was. Ik geloof dat er geen enkele spier in zijn heele lichaam was, die niet zijn uiterste best deed om hem recht op te doen loopen, om hem in staat te stellen zijn hoed af te nemen, zich een beetje achterover te doen buigen, alsof hij zijn gezicht tusschen de distels gestoken had.

Terwijl ik daar zat te kijken naar zijn bruine oogen en luisterde naar zijn door ontsteltenis snellere zware ademhaling, begreep ik heel goed, dat ik gekomen was aan de plaats waar mijn levensweg zich in tweeën splitste en twee verschillende richtingen uitliep. Er zijn dingen die we eenvoudig weten, niet door nadenken of redeneering of opvoeding, maar door ons instinct. Ik geloof dat de hemel dat net als bij de andere dieren in ons gelegd heeft. En ik geloof dat hij het ook begreep, want hij zag mij een beetje vooroverbuigen, een beetje bleek, en bang voor iets, dat ik niet onder woorden zou kunnen brengen, en het ont-nuchterde hem, dat kan ik u wel verzekeren.

„Wat doe jij hier?” zei hij, alsof hij mij de laatste zesduizend jaar lang intiem gekend had.

En, dwaas die ik was, ik kleurde hevig, en durfde niets te zeggen. Ge kunt het gelooven of niet, maar ik zag Welstoke's lippen al zeggen: „al zijn je neus en je oogen ook nog zoo beschaafd, 't is je manier van spreken, m'n kind, die je verraadt”, en ik zweeg dus als een mof, want ik dacht dat hij een fijne meneer was.

„Heb je iets tegen me?” zei hij.

Ik geloof, dat ik glimlachte, maar mijn lippen bewogen alleen. En er kwam een pijnlijke blik in zijn oogen.

„Ergens anders — een andere keer”, fluisterde hij bijna. „God weet hoe. Maar je zult Monty Cranch onthouden. Die vergeet je zoo 'makkelijk niet, kind”.

Toen hij dit gezegd had, keerde hij zich om, en liep het café uit, zoo recht als een kaars, en wat hij zei was waar — zoo waar als het Evangelie. En al is 't al heel wat jaren geleden, toch kan ik u wel vertellen dat het me is als hoor ik op 't oogenblik nog dat kabbelen van het water in de gracht buiten het raam, en als zie ik nog hoe de wind de bloemen op tafel, als bespotten ze me, deed wiegelen — het eene oogenblik een ruikertje, en het volgende een krans voor een graf van iets dat gestorven en begraven was. En tusschen toen en nu heb ik nooit mijn lippen geopend om iemand te vertellen van die ontmoeting. Het leven ging voort, zooals het tot nu toe gedaan had, er kwam veel in en er ging veel uit, maar al die dingen hebben niks te maken met wat ons op 't oogenblik boven 't hoofd hangt. Welstoke en ik belandden eindelijk in Amerika, en toen begon onze fortuin te verkeerren. Achter de meeste van onze levensdramatjes steekt iets erg grappigs, en Welstoke, die haar hand gelegd had op menige, door rheumatiek kromgetrokken pols of gezwollen elboog, begon zelf met rheumatiek in een gewricht in haar duim, en nog geen zes maanden daarna was ze gewoonweg krom van de rheumatiek. Zij kon toen geen schandaaltjes meer exploiteeren en niet meer afdreigen, en lag in bed al maar te vloeken van de pijn en over haar verliezen op de Beurs, en over paarden die met de rennen niet wonden, en zij, die er zelf duizenden tusschen genomen had, liet er zich zelf nu tusschennemen door een bruinen vent, die zich een Hindoe-Yogi noemde en haar behandelde door goedkoop wieroek te branden in een koperen schaal, en met een gebedenboek, dat hij het „Woord van Harmonisch Evenwicht” noemde.

„Jij bent nu alles wat me nog rest”, zei ze tegen me, toen de kast leeg was. „Wat je ook doet, kind, pas op dat je niet trouwt. De mannen zijn allemaal 't zelfde. Sommigen beginnen dadelijk na hun huwelijk x-beenen te krijgen, en anderen worden te dik. Tusschen deze dingen die tegen den goeden smaak strijden, kun je kiezen”.

De oude vos had zich anders de moeite van zooveel praten kunnen besparen, want ik dacht minder dan ooit aan mannen. Ik 'hoefde mijn oogen maar te sluiten om er één te zien, en hoewel de tijd zoo snel verstreken was, kon ik hem toch slechts zien zooals hij was, zooals hij daar half-verschrikt in de „Trois Folies” voor me stond.

Maar ik bleef Welstoke trouw, al zeg ik 't zelf. Ik deed in 't eerst mijn uiterste best om patienten te trekken, maar het ging niet, toen Madame zelf niet meer in de „zaak” was. Ik kon nooit het vertrouwen van de menschen winnen, en toen was het eenige wat ons restte, een masker voor het behoud van het teint, dat het oude mensch had uitgevonden. In 't begin wou het er niet in, maar toen ik mijn voeten haast kapot had geloopt om het erin te brengen, haalden we er 'n broodje uit, en dacht ik dat 't mij misschien voor hongerslijden zou bewaren als de oude Welstoke eens uit den tijd was.

En eindelijk kwam ook die dag, en meteen de begrafenis-ondernemer met zijn gluiperige manieren, en toen alles voorbij was, bevond ik, dat ze heimelijk een maatschappij had opgericht ter bevordering van een blank teint, en dat zij al haar aandeelen, met het teint-masker erin begrepen, verkocht had, en al wat zij ervoor gekregen had, verloren had bij de Derby-rennen van dat jaar. De kostjuffrouw vertelde mij, dat haar laatste woorden geweest waren: „Nou ben ik werkelijk zoo kaal als een kerkrat!” En daarmee ging zij de eeuwigheid in. (Wordt vervolgd).

De vogels op Rottum en de mobilisatie.

NAAR aanleiding van het berichtje van den heer A. B. Wigman, opgenomen in ons nummer van 6 Nov. 11., *) waarin werd medegedeeld, dat de matrozen op Rottum alle eieren van de zoo rijke vogelwereld van dit eilandje hebben opgezocht, zoodat geen enkel eitje is uitgebroed, richt Jonkvr. Joh. Schuurbeque Boeye te 's-Gravenhage, tot ons de vraag, hoe dit nu eigenlijk mogelijk is.

„Het schijnt bedoeld te zijn als een aanklacht tegen die matrozen, maar het schijnt mij veeleer een aanklacht tegen den voogd zelve. Dat de gedetineerden, die zeker niet veel raad met hun tijd weten, er een soort sport van maakten eieren te zoeken, behoeft niemand te verbazen. Maar zoodra de voogd dit bespeurde, had hij toch zeker zijn maatregelen kunnen nemen?”

„Nu kan ik mij echter voorstellen, dat hij het moeilijk vond hun dit genoeg te ontzeggen, zonder er iets voor in de plaats te geven. Maar heeft de voogd of de plaatselijke commandant dan nooit gelezen van het comité tot ontwikkeling en ontspanning van gemobiliseerden of van den Nederl. Bond tot Bescherming van Vogels? Gesteld, de heer Thijssse of een ander deskundige was eens aangezocht geworden tot de matrozen te komen spreken en hij had hun verteld van het merkwaardige vogelenbestaan, de belangstelling in en liefde voor de talrijke bewoners van het stille eiland zou stellig bij hen zijn opgewekt en hun rijkelijk de jacht op de eieren vergoed hebben. Is nog niet alles verloren, dan zou misschien nog in die richting te werken zijn.

„...Ik zie, dat de heer Wigman zelf niet lang geleden die vogelenwereld bestudeerd, er over geschreven, en de vrees gekoesterd heeft, dat zij verstoord zou worden! Was hij dan niet de aangewezen persoon geweest om praktische maatregelen te nemen? Als wij toch eens meer trachtten te voorkomen en praktisch handelden, ik geloof, dat er vaak minder reden zou zijn tot klagen, als het te laat is”.

Wij zonden dezen brief door aan den heer Wigman, die in zijn antwoord allereerst den Rottumschen voogd verdedigt, wien men niets zou verwijten, als men wist, hoezeer door hem steeds pogingen zijn aangewend, om de vogelbevolking op peil te houden, ja zelfs te vergrooten. Bovendien zijn de vogels voor den heer Toxopéus een belangrijke bron van inkomsten, zooals de heer Wigman reeds in zijn artikel over Rottum heeft verteld. Maatregelen nemen tegen het eieren zoeken? Welke maatregelen, vraagt de heer Wigman, had hij moeten nemen? In theorie klinkt dat héél mooi, maar hoe zou 't in de praktijk mogelijk zijn geweest? Zelfs al hadden klachten bij den plaatselijken commandant gebaat 'in zooverre, dat enkele betrapte matrozen een paar dagen provoost hadden gekregen, wat dan nog? En vergeet jonkvr. S. B. niet, dat vooral op een bijna onbewoond eiland één man niet opgewassen is tegen 135 matrozen, die hem dan op allerlei wijzen met niet te straffen kleine onaangenaamheden het eenzame bestaan ondraaglijk hadden gemaakt?

De heer Wigman kan ten slotte tot zijn genoegen mededeelen, dat voor 1916 door de Ver. tot Behoud van Natuurmonumenten, onder welke directe bescherming het eiland staat, doch welke te laat het bericht ontving, en door onze Nederlandsche Ornithologische Vereeniging pogingen zullen worden aangewend, een herhaling te voorkomen. —

Een enkel woord onzerzijds. Als blijken mocht, dat de voogd of een ander den commandant van de kustwacht op Rottum op de hoogte heeft gesteld van het eierenzoeken der matrozen en deze daartegen niets heeft gedaan, zal, naar wij hopen, deze com-

*) De Redactie van het „Alg. Handelsblad” die „Buiten” slechts *bekijkt*, doch de „Levende Natuur” *leest*, nam in haar avondblad van 17 Nov. 11. een gelijkluidend berichtje op, overgenomen uit het toen pas verschenen nummer van de „Levende Natuur”. Waaruit men weer ziet, dat een te eenzijdige liefde voor de levende natuur ook hare nadeelen heeft en een mensch, ook een courant, achteraan kan doen sukkelen.

mandant worden verplaatst. Een besluit, dat te gemakkelijker kan worden genomen, omdat het door den betrokkene geenszins als straf zal worden beschouwd, het eenzame eiland te mogen verlaten. Maar minder straffen, dan wel *herhaling voorkomen* moet onze bedoeling zijn. *Wij kunnen niet stilzwijgend toelaten, dat ons eigen leger, dat ons land tegen den vijand van buiten heeft te beschermen, straffeloos vernielt, wat ons in dat eigen land lief is.*

Het bovenstaande was reeds gezet, toen wij het volgende schrijven ontvingen:

OPPERBEVELHEBBER
VAN LAND- EN ZFEMACHT.

Algemeen Hoofdkwartier.
's-GRAVENHAGE, 18 November 1915.

Aan

de Redactie van „Buiten”, p/a. SCHELTEMA en HOLKEMA,
ROKIN, AMSTERDAM.

In Uw nummer van 6 November komt een artikeltje voor van den heer A. B. Wigman onder den titel „Treurig”, waarin de te Rottumeroog „gedetineerde” matrozen worden beschuldigd van het absoluut te gronde richten van de vogelwereld aldaar.

Deze aantijging heeft geleid tot een onderzoek, waarbij gebleken is:

dat de strengste orders zijn gegeven tot het beschermen van vogels gedurende den nest- en broedtijd overeenkomstig de wettelijke voorschriften;

dat daartoe zelfs het grootste deel van het eiland voor de militairen werd verboden;

dat door strenge contróle aan die order de hand is gehouden, zoodat het onmogelijk is dat door kwaadwillige militairen een enigszins belangrijke hoeveelheid eieren is geroofd;

dat het mislukken van nagenoeg al het broedsel vermoedelijk moet worden toegeschreven aan het feit, dat een groot deel daarvan uitgebroed werd op een gedeelte van het eiland, dat bij een zeer hoogen vloed onder water is geloopt, terwijl ook de aanwezigheid van een betrekkelijk groot aantal menschen op het kleine eiland de rust aldaar heeft verstoord en de vogels wellicht heeft afgeschrikt zonder dat daarbij aan kwaadwilligheid mag worden gedacht.

De Voogd van het eiland verklaart verder, dat hij *niet* aan den heer A. B. Wigman heeft medegedeeld, dat de militairen de vogelwereld absoluut hebben te gronde gericht en dat dit ook niet juist is; hij zegt alleen te hebben geschreven dat de militairen nog al wat eieren hebben geraapt nadat de tijd, waarin dit is toegestaan was verstreken.

Ik merk verder op, dat de militairen op Rottumeroog geen gevangenisstraf ondergaan, zooals de uitdrukking „gedetineerde matrozen” zou doen meenen; ze zijn er eenvoudig gedetacheerd.

Ik verzoek Uwe redactie in Uw blad een rectificatie van het bericht van den heer Wigman te doen opnemen.

De luitenant-kolonel-adjudant,
(w. g.) MERENS.

Met het meeste genoegen hebben wij voldaan aan het verzoek, een van zoo gezaghebbende zijde komende rectificatie op te nemen. Met vreugde stellen wij vast, dat *der militaire overheid* dus geenerlei verwijt treft.

Moge het geschrijf over deze zaak ten gevolge hebben, dat de matrozen in het komende jaar zich van alle handelingen onthouden, die stoornis brengen in het merkwaardige wereldje der vogels op Rottum.

RED.

BIJ DE VOORPLAAT.

WIJ meenden goed te doen, in hetzelfde nummer, waarin gesproken wordt van de verdienstelijke beeldhouwwerken, door Zuid-Nederlanders voor de tuinen onzer voorvaderen vervaardigd, een afbeelding op te nemen van een der meesterwerken van den Zuid-Nederlander Artus Quellijn (Quellinus). n.l. het frontispiece van het voormalig Raadhuis te Amsterdam aan de Damzijde, dat, na lang achter steigerwerk te zijn verborgen geweest, sinds eenige weken, hersteld onder toezicht van den Zuid-Nederlander prof Aerts uit Brussel, weer in vollen luister prijkt.

Het is niet zoo heel gemakkelijk, dadelijk te begrijpen, wat dit bont gewemel van allerlei mythologische figuren voorstelt. Een verklaring ervan moge daarom volgen.

Links komt Neptunus met zijn drietand, zittend in een door paarden getrokken wagen, door de hooge zeeën aanstormen, omgeven door Tritons, die op hun horen blazen. Hem vooraf gaat een stoet van zeegoden en godinnen, waartusschen zwanen, krokodillen, meerminnen en andere met het water vertrouwd wezens. En allen bejiveren zich, de eerste te zijn, om de roemruchtige Amsterdamsche Stedemaagd, die hoog boven het gewoel uitsteekt, hulde te brengen. Boven het fronton in het midden het beeld van den Vrede, met palm en Mercuriusstaf, en ter weerszijden de beelden van de Voorzichtigheid (links) en de Rechtvaardigheid (rechts.) Deze bronzen beelden, ook door Quellijn ontworpen, zijn gegoten in de werkplaats van den Lotharinger François Hemony, die ook 35 van de 37 klokken goot, welke in den koepeltoren er boven hangen.

TUINSIERKUNST IN DE ACHTTIENDE EEUW.
MARMEREN BEELDEN IN EEN AMSTERDAMSCHEN TUIN.

TUINSIERKUNST IN DE 18DE EEUW.

DE herfst is gekomen! Even hebben we nog een paar mooie warme zomerdagen gehad, alsof we midden in Juli waren, plotseling is 't weer gedraaid, de Westers storm rukt en trekt aan de takken der boomen, de bladeren stuiven rond en overdekken den grintvloer van 't kleine tuintje, waarop mijn venster uitziet. Alles wijst erop, hoe de winter nadert, hoe de gansche natuur wordt ontakeld, om des te frisscher te herbloeien. Alles? Neen, niet alles, want op het balkon voor mij gloeit en vlamt vuurrood, als was hij beschenen door de felste zomerzon, een laag neerhangende wilde wingerd. 't Is een lust der oogen om te aanschouwen en 't is me een vreugd te leven in een tijd, die ons leerde overal en ten alle tijde schoonheid in waarheid te vinden.

Hoeveel meer vreugde kunnen we in het leven vinden, wanneer we in 't geringste wat dat leven, wat de natuur oplevert, schoonheid herkennen. Hoeveel moeilijker hadden de menschen in een vroeger eeuw het, die ziende blind voor dit alles waren en slechts genoegen schepten in 't onnatuurlijke, in 't gekunstelde, die een vuurglanzenden wingerd niet konden bewonderen, zoo een kunstmatige ruïne er geen romantisch tintje aan gaf. Maar de liefhebberij voor dergelijke sentimenteële bouwwerken dateert uit een later tijdperk, dan waarover ik 't in dit artikel zal hebben. 't Begin der 19e eeuw n.l. was 't bloeitijdperk der romantiek op alle gebied, wat niet alleen blijkt uit den aanleg der tuinen, waarover G. van Laar in 1802 een alleraardigst werk uitgaf, waaruit bijzonder duidelijk de eigenaardige smaak onzer overgrootvaders te voorschijn komt. Maar in de 18e eeuw, een eeuw, die me bijzonder aantrekt in weerwil van haar gekunsteldheid, was de heerschende smaak oneindig veel geraffineerder; het decadente in de kunst komt er tot zijn volle uiting, hier in Holland gepaard aan een praktische degelijkheid, die de bewoners dezer lage landen wel nooit zal verlaten en die ze, niettegenstaande de meest verschillende invloeden van buiten, altijd stevig op de aarde zal planten. Waarmee volstrekt niet wordt bedoeld, dat de Hollander geen zin voor het meer ideeële heeft. Het is hier echter niet de plaats daar nader over uit te wijden. Want ik wil 't hier voornamelijk hebben over de wijze, waarop de bewoners der groote buitenplaatsen langs Amstel en Vecht, in 't Kennemerland hun vorstelijke tuinen sierden, iets, waaraan kosten noch moeiten werden gespaard. Dat kon trouwens ook heel moeilijk, want, voldeed een tuin aan de eischen door de mode aan haar gesteld, dan was 't ook noodzakelijk, dat kunstenaars op allerlei gebied hun aandacht eraan wijdden. De patricische kooplieden, die hun deftig-burgerlijke buitenpaleizen bouwden, waaraan ze alles ten koste legden om toch vooral den buurman in pracht en weelde te overtreffen en om op zeer comfortabele wijze van de kalme genoegens van 't buitenleven te profiteeren, wisten heel goed, dat

hunne huizen niet beter tot hun recht konden komen, dan door ze te omringen met weidsche lusthoven. In die „Lust-hoven” werd alles „regulier”, dat is, „beide de zijden gelijkvormigh” gemaakt. Van der Groen, de tuinman van prins Willem III, den stadhouder-koning, zegt over den aanleg der tuinen: „dat de natuur, die sich veeltijts wanschickelijk vertoont, door de konst kan opgeschikt, opgepronkt, in goede ordre, sierlijk en vermakelijk gemaakt worden”. . . . De tuinen werden dus zoo symmetrisch mogelijk, volgens een stevig grondplan aangelegd en om de schoonheid te verhoogen, werden ze opgesierd met beeldhouwwerk van allerlei soort: de beeldhouwers beleefden op 't eind der 17e en gedurende de gansche 18e eeuw een gulden tijd door de behoefte, die er bestond aan tuinbeelden, zonnepijlers, tuinvazen, tuinmeubels en wat dies meer zij.

In hoofdzaak wil ik in dit artikel spreken over al dat beeldhouwwerk, dat met 't oog van den kunstliefhebber beschouwd, bijzonder veel schoons en belangrijks vertoont. Hier kunnen we den stijl van Louis XIV en Louis XV in zijn meest verschillende uitingen leeren kennen: 't zou zeker de moeite waard zijn, eens precies te weten, hoe de Hollandsche koopman die geheele goden- en godinnewereld, die in zandsteen of marmer gehouwen stond, in zijn geest verwerkte. In ieder geval was hij zich waarschijnlijk niet bewust, hoe hij, door zijn liefhebberende kunstbescherming, den idealen schoonheidsgeest der Grieken mee hielp bewaren.

Immers hun geest was het, die in de middeleeuwen de Renaissance in het leven riep, toen bouwmeesters en beeldhouwers, geleerden en dichters, geïnspireerd door de producten der Grieksche en Latijnsche oudheid, aan nieuwe schoonheid het aanzijn gaven. Michelangelo was de eerste, die de antieke bouwvormen tot nieuwe combinaties gebruikte, wat leidde tot den Barokstijl. Deze vertoont naast grootsche verhoudingen een rijkdom aan détail, als eerder onbekend was.

Naar Frankrijk overgebracht, kwam hij daar tot verdere ontwikkeling, die in denzelfden geest voortduurde tot de regering van Lodewijk XIV; deze krachtige vorst, een Maecenas in hart en nieren, vermocht een geheel nieuw stempel te drukken op de uitingen van den barokstijl. Het is moeilijk den stijl uit dien tijd gebruik van acanthusbladeren en schelpen op.

Na Lodewijk XIV kwamen Philips van Orleans en Lodewijk XV, die niet genoeg hadden aan de betrekkelijk strenge vormen van hun voorganger. Zoo ontstond de Rokoko-stijl, waar de vormen bijna schuil gaan onder overvloedige versieringen, en deze is het, die we voornamelijk aantreffen op onze Hollandsche buitenplaatsen. Eigenaardig is het, dat in de Noordelijke Nederlanden feitelijk de Barokstijl werd overgeslagen. Wel werden er motieven aan ontleend, doch die zijn zoo met de echt-Hollandsche wijze van

TUINSIERKUNST IN DE
18DE EEUW.

BEELD IN DEN TUIN VAN HET RIJKSMUSEUM, MELPOMENE VOORSTELLEND, EN AFKOMSTIG VAN DE POORT VAN DE BUITENPLAATS SWAENVLIET.

Vlaamsche vrouwen als model diende, wier nakomelingen nog thans door haar levenskracht en levensvreugde het Belgische volk tot steun zijn in deze moeilijke tijden.

Ook de Duitscher Jan Peter van Bauscheit, die evenwel in Antwerpen zijn opleiding had genoten, dient te worden vermeld. Reproducties naar tuinbeelden van zijn hand zijn op de volgende bladzijden geplaatst, terwijl vooral de groep Pan en Syrxin toont, dat deze beeldhouwer onder invloed van Bernini stond.

Een ander kunstenaar, die, evenals Quellinus, uit de Zuidelijke Nederlanden afkomstig, naar Noord-Nederland kwam, was Romhout Verhulst, die hoofdzakelijk zijn roem vond in het vervaardigen van graftomben en praalgraven, maar 't niet versmaadde zijn vaardigheid te geven aan kleiner arbeid. Zoo beeldhouwde hij een Junofiguur, die thans 't aardige 17e-eeuwsche tuintje achter het Rijksmuseum siert.

(Wordt vervolgd). R. v. O.

ZOMERAVOND.

In de lucht was laat nog licht
Bij het zonedalen,
En de bloemen waren dicht,
En de nachtegale
Deden luistrend leven mij
In het stille nachtgetij.

Toefde ik waar het water liep
Langs de varenveeren,
Bij het water, breed en diep,
Waar de waaiers geeren,
Hoorde ik wilde golfjes slaan
Van bewogen waterbaan.

Rusteloos en vleiend-zacht
Klonk hoog-helder klatren,
'k Luisterde in den zomernacht
Naar 't gestoei der waatren.
Rusteloos hun zingen klonk
En het laatste rood verblonk.

JOANNES REDDINGIUS

werken verbonden, dat een geheel nieuwe afzonderlijke stijl ontstond.

De Rokokostijl in deze landen ontwikkelde zich dan ook niet uit den bestaanden stijl, maar werd hierheen overgebracht door Vlaamsche kunstenaars, die gelijken tred hadden gehouden met de Fransche ontwikkeling. Die Vlaamsche kunstenaars hadden ook den Franschen barokstijl nagevolgd; onder deze behoort zeker in de eerste plaats Artus Quellinus, te Antwerpen geboren, die naar de Noordelijke Nederlanden werd geroepen om het stadhuis van Amsterdam met beeldhouwwerk te sieren, waaronder vooral een Venusfiguur door groote schoonheid uitmunt.

Hij kreeg vele navolgers en een van deze leerlingen is het geweest, die de beide prachtige vrouwenfiguren schiep, die prijken op de poort van de buitenplaats Swaenvliet. In 1628 aangelegd na de droogmaking van de Beemster, schijnt de eigenaar alles in 't werk te hebben gesteld deze tot een oogenparadijs naar den smaak dier tijden te maken. Immers deze beide beelden, de een een der Parcen, de ander vermoedelijk Melpomene, de muze van het treurspel verbeeldend, toonen duidelijk door een meesterhand te zijn beeldhouwd in hun volle, soepele vormen, waardoor de harde steen tot levend lichaam werd verwerkt. Ze verraden hoe klaarblijkelijk hier een dier

SERAFINO SCARSELLA.

OP het eerste gezicht kon men Serafino Scarsella heel goed voor een priester aanzien in die zwarte jas waarin nog veel andere kleuren vertegenwoordigd waren en die zijn beenen bijna geheel bedekte. Op het hoofd stond een hooge zijden, die al met meerdere hoofden had kennis gemaakt; de hemdsmouwen, niet altijd vlekkeloos hermelijn-wit, kwamen vol kreukels en plooiën uit de jas te voorschijn; de schoenen barstten van onder de pantalon uit, en dikwijls barstten de kousen door de schoenen heen.

Kortom, hij maakte den indruk van iemand die aan alle kanten uitborrelde, als gistend bier uit een oud vat.

Toch verbergt dat niet zeer helder uiterlijk een man van veel fantasie, die zijn Latijn uitstekend meester is, die verzen schrijft en improviseert, niet slechter dan menige op luxe-papier gedrukte poëzie.

Om een armoedig broodje te verdienen geeft hij les in grammatica, in aardrijkskunde, in rekenen en alle mogelijke andere zaken, tegen vijftig lire 's maands. Voor 20 lire meer loopt hij of hij een ziel van 't verderf moest redden. Ook begeleidt hij kinderen bij 't gaan naar de biecht, als de ouders dat wenschen; dit alles geeft met medewerking van de lange jas aanleiding tot het zeggen dat hij priester is of geweest is. In werkelijkheid heeft hij eenvoudig zijn theologische studies gemaakt in het seminarie van Portagruaro, totdat hij op zekeren dag in een onweerstaanbaren drang om zijn vleugels uit te slaan zijn studie er aan gaf.

Hij was toen twee of drie-en-twintig, had heel weinig geld, hoegenaamd geen ondervinding en een rijken geest, waar alles ongeordend was en niet opgewassen tegen de eischen van den tijd.

Niet bestand tegen moeilijkheden en ongeschikt om zich daaruit te redden, werd hij al spoedig door de wereld in een hoek

TUINSIERKUNST IN DE
18DE EEUW.

BEELD IN DEN TUIN VAN HET RIJKSMUSEUM, EEN DER SCHIKGODINNEN VOORSTELLEND, EN AFKOMSTIG VAN DE POORT VAN DE BUITENPLAATS SWAENVLIET.

TUINSIERKUNST IN DE 18DE EEUW.
DE POORT VAN DE BUITENPLAATS „SWAENVLIET" IN DE BEEMSTER, OP WELKS PILAREN VROEGER DE HIERBOVEN AFGEBEELDE FIGUREN STONDEN.

geduwd bij zijn pogingen om zich een positie te veroveren. Hij hoopte door zijn verdiensten jegens het vaderland (in 66 had hij ontzaglijk veel gedaan voor de gewonden) voor 't minst een betrekking te krijgen als rector van een gymnasium. Maar een in 't duister loerende vijand, of zooals hij zei: „de blinde nijld van de trotschen” stond hem daarbij altijd in den weg. Over deze opvatting schreef hij een heele serie hekelende sonnetten, die hij geheel uit het hoofd kent.

Ten slotte kwam hij naar Milaan met aanbevelingen van enkele eminente mannen van de liberale partij aan andere niet minder eminente personen uit Brescia, zijn geboorteplaats, die allen verheugd waren een geniaal jong mensch te redden uit de klauwen van de reactie. Werkelijk prees één dezer verheugden hem, aan als een goede steun voor het ministerie; een ander beloofde bij de eerste de beste gelegenheid te Rome den minister over die zaak te spreken; weer een ander gaf hem een heel pak brieven mee . . . allemaal gunstbewijzen die — zonder oneerbiedige vergelijkingen te maken — veel lijken op de klappen die men een luchtballon geeft om te voorkomen dat hij op den grond valt. Serafino kreeg daardoor al heel gauw een tegenzin ook in de liberalen, en maakte op hen eveneens een dozijn sonnetten, die hij ook uit het hoofd kent. Een zijner collega's uit het seminarium trof hem aan op een zijner extra sombere wanhoopsdagen, en raadde hem, een mooien brief te schrijven aan den bisschop van Bergamo; maar Serafino stond op en zei met een fieren blik op zijn bezoeker: *Frangar non flectar*, „breken, niet buigen”, d.w.z. ik zal liever van honger sterven, dan ooit nog iets aan de geestelijken te vragen.

Een tijd lang kreeg hij werk van een uitgever, die hem de correctie van een tweede uitgave van een kerkelijk geschrift toevertrouwde.

Ook maakte hij in opdracht van een bejaarden dorpspastoor een lofdicht, en kreeg het daarbij te kwaad met een dier troepen oorenverscheurders, die op het feest van den schutspatroon in de dorpen gaan zingen.

Daarbij kwamen nog enkele lessen en, als er waarheid is in het

zeggen „van elk beentje kan bouillon getrokken worden”, zou hij per slot misschien overwinnaar zijn geweest in den strijd om het bestaan, zoo niet een vrouw — dat onbetrouwbaar element — hem opeens hart, geloof en kracht tot handelen had ontnomen.

Bij gelegenheid van de repetities met een zijner leerlingen, leerde hij de zuster van dat jonge mensch kennen: de mooie Dora, een achttienjarig meisje van onvergelykelijke schoonheid, studente in de zangkunst aan het conservatorium. Eigenlijk was het vreeselijk jammer dat Dora niet kon zingen met haar oogen, twee lichtuitstralende zonnen: maar de moeder, die zich in die oogen spiegelde, hoopte dat haar Dora daarmee het tot wereldberoemdheid zou brengen of althans tot het huwelijk met een Russischen prins.

Tweemaal 's weeks kwam Serafino in dat huis, waar hij telkens de grootste moeite had om weer van zijn stoel op te staan. Als hij daar aan een tafeltje bij het venster zat, terwijl Checco naar het onderwerp van den zin zocht, maakte de onderwijzer studies op de attributen van de zuster, die in de aangrenzende kamer aan de piano zachtjes kweelde, als de nachtegaal bij maanlicht. Vandaag in een wit, morgen in een rose kleedje en altijd vol bloemen en strikken, het haar los hangend tot op de pooten van de piano-kruk, zweefden haar mooie handjes over de toetsen, terwijl een der voetjes de zachte pedaal neerdrukte, om vooral de studies van den broeder niet te storen.

Gelukkig was Checco zulk een dommerik, dat hij niets merkte van de verkeerde dingen, die zijn leermeester soms zei, anders begrijp ik niet hoe Scarsella het zou aangelegd hebben om in dat huis te blijven les geven. Gewoonlijk maakte hij aan 't einde van de zitting een buiging voor de jonge dame, die daarop met een glimlach antwoordde.

Na verloop van tijd mocht hij nu en dan een woordje met haar wisselen. Op zeker den dag vroeg zij hem een kort gedicht te willen maken, geschikt voor den zang. Serafino deed den heelen nacht geen cog toe, niet om de moeielijkheden van het rijm, maar door het verkeeren in

„een zaal'ge zielsverrukking,
dat paradijs van 't hart”.

„Wees er van verzekerd dat ik dit met mijn ziel geschreven heb”, zei hij, haar de poëzie, op een extra mooi vel papier geschreven, aanbiedend.

„Dan moet u een heel mooie ziel hebben”, gaf zij ten antwoord.

„O, mochten uw oogen de spiegels zijn van trouw”, stamelde hij met een kleur als vuur.

„Misschien zijn ze spiegels der hoop”, zei Dora met een glimlach, waarbij haar tandjes de toetsenrij der piano leken.

Toevallig was juist op dien ochtend mama met Checco uitgegaan om voor hem een pet te koopen.

En onder het wachten op Checco werd er over allerlei gesproken. Serafino's tong trilde van aandoening; Dora was ongelooflijk lieflijk, koket, engelachtig. Zij zochten in haar oude en haar nieuwe muziek, lachten en schertsten samen, tot een forsche ruk aan de bel hen waarschuwde dat mama te laat was.

Dien dag had Serafino een gevoel of de gansche wereld haar licht ontving van hem; zijn arm hart dat zijn geheele jeugd door liefde- en andere ontberingen was uitgewrongen als een vaatdoek, begon te zwellen, zich uit te zetten, zich te vullen met liefde — een liefde die alles en allen omvatte: de gelukkigen en de treurende, de levenden en de dooden, de aarde en den hemel. In zijn behoefte om het geheele menschedom in zijn hart op te nemen, moest hij alles omarmen, al was het maar het kussen van zijn kille legerstede, wanneer hij in de stilte van den nacht opsprong en overeind zat met gloeiend hoofd en met polsen, die zoo wild klopten of zij dat hoofd zouden breken. Hij weende, de arme jongen, zonder te weten waarom; maar 't waren goede tranen, die al de bitterheid van een in slavernij en eenzaamheid doorgebrachte jeugd uitwischten.

Hij, die reeds vroeg met volle teugen heeft mogen drinken aan den stroom van levensgenot (en voorzeker krijgt elkeen daarvan een vat te ledigen) en die daarvan nu den laatsten beker, met water aangelengd, aan den mond zet, zal zich de dronkenschap, den stroom van levensgenot niet kunnen begrijpen van een, die op eens midden in het vat valt.

En zeker zou de arme Scarsella daarin verdrinken zijn zonder de hulp der Muzen. Wie zou de verzen, lange en korte, kunnen tellen, die hij in dien overzalligen winter op het papier wierp? De oogen, de lippen, de glimlach, de handen en de voeten van de goddelijke Dora verscheurden zijn hart, en waren daarvoor tegelijk een balsem met de strofen, die door de schoone welke ze inspireerde, zorgvuldig werden bewaard en . . . met volle recht kon de dichter uitroepen dat „de Muzen haar blonde lokken hadden gekruld”.

Toen de goede mama zag dat de ziekte vorderingen had gemaakt, nam zij den professor apart, en gaf hem te verstaan dat zij iets gemerkt had. Waartoe al

TUINSIERKUNST IN DE 18DE EEUW.

PAN, SYRINX ACHTERVOLGENDE. GEÏNSPIREERD OP BERNINI'S APOLLO EN DAPHNE. MIST ECHTER HET RANKE, WAARVOOR VAN BAURSCHEIDT DE SOEPELE LEVENDE VORMEN VAN RUBENS EN QUELLIJN IN DE PLAATS STELT.

TUINSIERKUNST IN DE 18DE EEUW.
DIANA.

Ja, wat zei de arme jongen al niet! Maar Dora kon en wilde niet wachten. Een man die redeneert, heeft niet lief, en een vrouw nog veel minder. Dat redeneeren vond zij het bewijs van een koel hart in hem, dien zij eerst hooger en vuriger had geoordeeld dan Byron. Het mooie meisje weende en de dichter zong:

„O, dauw des hemels, zoete tranen,
o, paalen uit Cysterea's halssnoer!”

waarbij de inkt zich met zijn tranen vermengde. In één week schreef hij drie brieven om haar te smeeken zich krachtig te toonen als groote zielen krachtig zijn. Hij spaarde schoenen noch straten om de protectie te krijgen van een of anderen grooten hant; hij kwam er zelfs toe, Duitsch te leeren, wat tegenwoordig noodig is voor het smeren van de raderen in den wedloop naar het fortuin.

Maar Dora bleef ongevoelig voor al deze tot niets leidende liefdeblijken, en hij kwijnde zichtbaar weg, als een kaars, die te dicht bij het vuur staat; totdat hij op zekeren Februarimorgen aan 't eind van het carnaval hoorde vertellen, dat zij was weggeloopt samen met een graaf of prins Malaskoy, hoogst waarschijnlijk de Rus waarop de moeder hoopte, en die sedert kort bij haar aan huis kwam op de uren wanneer Checco geen les kreeg.

* * *

Evenals iemand die plotseling een hevigen slag op het hoofd krijgt kwam Serafino niet dadelijk tot het begrip van wat er gebeurd was. Maar spoedig begreep hij maar al te goed: hij was misleid; hij was in den strik geloopt, hem gespannen door die kolkette, wie het maar te doen was om een man te hebben. Hij was als krankzinnig, de arme Serafino! En werkelijk, bij zoo'n onderzanding zou men allicht zijn verstand kwijt raken. Honderd maal rende hij die verwenschte trappen op, stompte verwoed op die vervloekte deur, waar zijn geluk voor eeuwig was buitengesloten. Allen waren verdwenen.

Des te beter, anders had hij een dwaasheid begaan. Niet zonder pijn wordt ons het hart uit de borst gerukt. Hij wilde sterven; hij zou gestorven zijn, als niet een gloeiende haat hem tot wraak had aangezet.

En die wraak was het tweede deel van des zangers *œuvre*; daarin werd, onder het inroepen van vuur en vervloeking over haar lokken, voorspeld dat zij, na eerst het halve mensdom ten speel-

die geheimzinnigheid? Dora had haar eindelijk alles verteld. Wat was de bedoeling van den professor? Het jonge meisje zou er trotsch op zijn, de echtgenoot te worden van een zoo hoog staand man, een letterkundige, een dichter van zulke schitterende talenten; maar een arm meisje heeft geen andere huwelijksgift dan haar fatsoen, en zonder zekerheid, zonder een bepaalde belofte, zou de moeder niet kunnen toestaan dat Checco's lessen door-

Serafino zag het redelijke van dat gesprek in, maar kon er niet toe komen te zeggen, dat hij door zijn vreeselijke armoede voor 't oogenblik niet kon denken aan een huwelijk. Om tijd te winnen, verzon hij allerlei voorwendsels: hij zei dat liefde immers tot groote daden in staat stelt, *omnia vincit*; in twee of drie jaar zou hij zich een positie veroverd hebben. Nog nooit had hij zich zoo laten voorstaan op zijn verdienste; en dan, hij had beschermers in overvloed: hij kende verscheiden parlementsleden, en wie volks-vertegenwoordigers kent is een man te paard. Men moest geduld hebben, — geduld is onmisbaar bij de liefde.

bal te zijn geweest, aan den vuilsten, armoedigsten bedelaar zou moeten smeeken om:

de laatste bete van een beschimmeld stuk liefdebrood.

Toen hij meende haar voldoende gekastijd, gestriemd te hebben voelde hij zich beter: zijn oogen begonnen weer helder te staan. Als zij met haar prins was weggeloopt, heel goed; hij zou haar niet achterhalen. Van lieverlede begon hij over nog andere dingen te denken, b.v. dat hij zijn lessen aan Checco nooit betaald had gekregen. En had hij ter wille van zijn liefde tot nog toe zich ingespannen om niettegenstaande zijn armoede altijd zoo netjes mogelijk voor den dag te komen, van dien tijd af begon hij cynisch, minachtend te denken over zijn eigen uiterlijk en over alle maatschappelijke vormen en gebruiken.

Intusschen scheen die periode juist voorbij te zijn, toen ik hem op zekeren dag tegenkwam en hij mij met blijdschap vertelde, dat de rector van een der beste scholen in de stad hem had gevraagd den onderwijzer van de derde klasse, een oud man die leverkanker had, tijdelijk te vervangen. Dit gaf vooruitzicht op een aanstelling voor goed, want de arme meester Sanmartino scheen zeer bedenkelijk ziek te zijn, en Scarsella was juist op dat oogenblik gaande naar den barbier, om zich tegen dat bezoek aan den rector wat te laten opknappen. 't Zou werkelijk een paradijs zijn een veilig toevluchtsoord te vinden vóór den naderenden ouderdom, die dunne, maar heel lange beenen heeft.

Daarom was 't een lot uit de loterij, vasten voet te krijgen in een inrichting waar men, behalve logies, kost en licht, vijftig lire 's maands kreeg. . . .

„Dezen keer”, zei hij, „is er veel kans op een goeden uitslag, en de president van de commissie heeft mij bijna zijn woord van eer gegeven; dus, als niet „de blinde haat van een in 't duister loerenden vijand” . . .

Ik liep hard weg, nadat ik hem goed succes had voorspeld.

Den dag daarop waschte hij zich met water en zeep, trok zijn kleeren fatsoenlijk recht, kamde zijn haar, streek wel honderd maal met de hand over zijn hoogen hoed, en precies ten negen uur belde hij met een ivoorbeknopten stok en een bril (waardoor men er zoo geleerd uitziet) aan de portierswoning.

De oude portier kwam hard aanloopen om hem open te doen, en boog eerbiedig voor Scarsella, die doorliep met een glimlach als dien van den ouden Jupiter, toen de schoone Venus liefkoozend over zijn baard streek. Op het binnenplein en in de gangen kwam hem de geur tegemoet van versch gebrande koffie — een koffie zoals zelfs de goden die niet kenden en die den geleerden den weg naar den roem licht en gemakkelijk maakt.

Het luiden van een bel in een hoek van het binnenplein leek hem een poëem vol lieve, troostrijke gedachten. 't Was geen begeerigheid, de Hemel beware mij! maar alleen de gedachte dat hij na een leven van eindelooze worsteling misschien in een vreedzame have was aangeland.

De rector, een man met een mooien baard, een ex-artillerie-officier, kwam hem tegemoet, stak hem militair joviaal de hand toe, en lichtte hem in omtrent een en ander wat de school betrof. Onder de leerlingen waren er met bekende namen, graven, markiezen, millionairs.

„Men moet een beetje weten te schikken, en wat door de vingers zien”, zei deze verstandige man. „Wie wil studeeren, studeert; wie niet studeert. . . .”

„Blijft graaf, markies, millionair. . . .” wilde onze dichter er aan toevoegen, maar hij vond het beter eenvoudig te zwijgen. Toen hij op zijn vraag naar den heer Sanmartino hoorde, dat hem reeds de laatste sa-

TUINSIERKUNST IN DE 18DE EEUW.
MELEAGER.

cramenten waren toegediend, keek hij buitengewoon treurig.

De twee en twintig leerlingen stonden, toen hij in de derde klasse binnenkwam, gezamenlijk op, en vier en veertig schalksche en verstandige oogen keken naar de roestig zwarte jas van den onderwijzer, die een kleur kreeg.

„'t Lijkt wel een geestelijke”, zei een zachte stem geheimzinnig; en ieder deed of hij die niet gehoord had. Toen de rector hem aan de klasse had voorgesteld en daarop wegging, begon Scarsella de leerlingen bij hun naam op te roepen om, zooals hij zei, zijn nieuwe vrienden te leeren kennen.

Door dat woord „vrienden” won hij al dadelijk de harten van de jongens, die gewoon waren aan de opgetrokken wenkbrauwen en de „gekke bakkessen” van den ouden onderwijzer, die nu op sterven lag.

Wat Scarsella aangaat, hij voelde zich als herboren, toen hij aan 't werk was in een goed bevolkte school, onder wezens, die hem aankeken „met oogen die nog niet veinsden, wier ziel nog was zooals ze van God komt”. Poëzie! zeggen wij; ja, maar als men poëzie de kaas mag noemen, waarom zouden wij die dan niet gebruiken bij het droge brood des levens? Zoo redeneerde Scarsella.

Bij elken naam die werd opgeroepen, riep een vrolijke stem: „Present!”

„Ferrari, Giobbi, Lazzari, Lenzi, Malaskoy”

Bij dien laatsten naam hield hij op. Hij keek den jongen oplettend aan, en, goede hemel! daar zag hij een mooien blonden krullebol, met levendige oogen — geheel Dora's oogen! 't Was haar portret in een verkleinde uitgaaf, en gezien op een afstand van ruim acht jaren.

„Malaskoy”, zei hij opnieuw. „Present!”

Ja, 't was zoo. Een echo van de stem, die aan de piano zachtjes trillerde; die zilveren klank. . . . Sedert den dag dat hij haar op 't papier vervloekte had hij bijna niet meer aan haar gedacht; maar de naam Malaskoy en het zien van die gelijkenis rakelde, om het zoo eens uit te drukken, in zijn hart een heele hoop dingen op, die daar dood lagen.

En misschien zou hij heelemaal van streek zijn geraakt, als niet die verrukkelijke koffie-geur, die door de open vensters tot hem kwam, hem niet weer tot zich zelve had doen komen.

Hij begon over de poolcirkels, over de evennachtslijn te spreken, en daarna redeneerde hij over den „vijfden Mei” met zooveel gloed, dat zelfs de laarzen van den heer rector, die in de corridors wandelde, een oogenblik aan de deur stil hielden.

Bij het heengaan wilde hij van den portier meer te weten komen omtrent den kleinen Malaskoy, en de oude man gaf met een ondeugend knipoogje te kennen, dat dit jonge mensch behoorde tot de klasse der onregelmatige vervoegingen.

„Zijn vader”, zei hij, „is een Rus die sedert lang in Italië woont; hij heeft een villa aan het Orto-meer. Hij komt dikwijls hier en houdt heel veel van den jongen.

En de moeder? . . . ja, de een zei dat ze van hem gescheiden was, en in Parijs met een minnaar leefde; de ander zei. . . .”

Serafino wilde verder niet hooren. Hij wilde na acht jaar zekere herinneringen liever als dood en begraven beschouwen. Hij ging naar huis, genoeglijk gestemd door de zekerheid van een goeden indruk te hebben gemaakt. En werkelijk kwam den volgenden dag de rector zelf hem begroeten en hem berichten brengen over den armen Sanmartino: zijn toestand was hopeloos!

Dien dag moesten de door Scarsella's voorganger opgegeven eigen opstellen voorgelezen worden. Toen de beurt aan Malaskoy kwam, luisterde hij niet zonder hartklopping naar wat die jongen had geschreven over: *Het allerzielenfeest*. De kleine Malaskoy kreeg, niet onnatuurlijk, een kleur van verlegenheid, vatte daarop moed en las:

Allerzielen-dag.

Eigen opstel.

't Was het feest van Allerzielen. De zon scheen flauw door den nevel heen, toen mijn gouvernante mij wakker maakte en zei dat

het Allerzielendag was. Toen bedacht ik dat ook mijn arme Moeder al acht jaar gestorven was, en rust op het kerkhof, dat dicht bij het meer is. waaraan mijn vader's villa ligt. Toen ik daarheen ging zag ik zooveel boerenkinderen vrolijk springen aan de hand van hun moeder; en ik werd treurig, toen ik bedacht, dat ik mijn moeder nooit gekend had. Arme mama! Op het kerkhof ging ik naar een graf waarop staat *Dora*, den naam van mijn lieve moeder. Ik knielde daar en weende. . . .

Tot zóo ver gekomen zweeg de kleine stem, die al van ontroering beefde, en de oogen stonden vol tranen. Met een handbeweging gaf de onderwijzer te kennen dat hij hierbij blijven kon, maar zelf was hij niet in staat om te zeggen dat de stijl over 't algemeen vrij goed was. 't Leek hem of hij een stem uit het graf hoorde, en de haat, die hij zoo lang in zijn hart had gekoesterd, veranderde bijna in medelijden met die vrouw. Het mooie gezichtje van Dora zag hij opeens vóór zich, gelouterd door den dood en het gebed van haar kind; en hij verweet zich zelve de vervloeking, die hij haar naar 't hoofd had geslingerd.

Al die beelden en herinneringen gingen verward aan zijn geest voorbij, terwijl hij luisterde, maar geen woord hoorde van wat de andere leerlingen over dit onderwerp voorlezen

De bel luidde ten teken dat de school uit ging. De onderwijzer gaf den kleinen Malaskoy een teken dat hij moest blijven. De jongen kwam naar hem toe, en keek hem met zijn mooie, heldere oogen aan, om goed te luisteren naar de opmerkingen over zijn *Allerzielendag*, zooals de onderwijzer er een paar improviseerde, om een voorwendsel te hebben; hij wilde in die zachte, kinderlijke trekken haar terug vinden, die hij ééns zoo vurig had liefgehad.

„Als je weer naar 't graf van je arme mama gaat, bid dan dat zij vergiffenis schenkt”. . . . Maar zijn stem stakte. . . . hij zei niet verder. Toen hij met den jongen alleen was, lei hij zijn hand op de blonde lokken, streek liefkoozend over de wang en bukte om een kus op zijn voorhoofd te drukken.

„Wel, wel, don Serafino”, zei een flinke soldaten-stem, en de rector keek hem half verwonderd, half verwijtend aan.

Serafino Scarsella had geen kracht tot antwoorden. Hij voelde zijn knieën knikken, alsof hij zich niet kon staande houden. En toen hij in zijn vierde-verdieping-kamertje kwam, wierp hij zich op zijn bed, schreiend zooals hij niet geschreid had sedert den dag waarop Dora hem voor de eerste maal goed in de oogen gekeken had.

De oude Sanmartino stierf. . . . en in zijn plaats werd, natuurlijk, Serafino Scarsella niet benoemd.

*Uit het Italiaansch van
EMILIO DE MARCII.*

STALKRUID.

DE veldmuis lult zich, zodra haar leven bedreigd wordt, in een sfeer van walgelijke luchtjes, de egel richt, zodra ze onraad merkt, haar stekelige pennen als even zoovele scherpe pieken naar alle kanten en geen vijand, die het zoo wagen zal, haar aan te vallen. Zoo heeft het eene dier dit, een ander weer dat tot z'n verdediging. In de plantenwereld is het al evenzoo. Het gedoornde Stalkruid, een bekende verschijning op de klei, is met scherpe punten toegerust; het vee blijft er af en paard noch koe zal er den mond aan zetten; het kruipend Stalkruid uit de duinen daarentegen mist die wapening, maar is zoo onaangenaam van reuk, dat het zijn belagers op een behoorlijken afstand houdt. Daarbij is de heele plant, stengel zoowel als blad, klierachtig behaard, waar vaak zooveel zand aan kleven blijft, dat het schijnt, alsof ze er geheel onder schuil wil gaan. Zoo'n zandkleed maakt haar ook niet smakelijker! Overigens kan men haar, vooral wat haar bloemen betreft, een zekere gratie niet ontzeggen. En wie zou het haar dan kwalijk nemen, dat zij zich beijvert, zich de vijanden van het lijf te houden. Zich laten inslikken, in den letterlijken zin van het woord, daar kan ze altijd nog toe komen!

TUINSIERKUNST IN DE 18DE EEUW.

MARMEREN BEELDENGROEP IN DEN TUIN VAN „DE TROMPENBURGH”, MET HET OPSCHRIFT: „QUOD MULTIS PLACET NON MIHI” (WAT VELEN BEHAAGT, BEHAAGT MIJ NIET).

Haar bloemen doen, op een afstand gezien, wel iets aan wilde roosjes denken, precies die kleur, precies die schittering. Maar van naderbij gezien hebben ze toch meer van erwtebloesems. Het bovenste blaadje heet de vlag. Dat moet de insecten lokken. En als om deze in den waan te brengen, dat er binnen heel wat honig ligt, zijn er donkere strepen aan den voet. Dat is het honigmerk. Maar wie meenen mocht, dat er hier honig te vinden is, die vergist zich. De bedriegerij is de wereld nog niet uit! Dat kan men bij het Stalkruid ook merken. Het pseudo-honigmerk is alleen maar een lokmiddel. Het pseudo-honigmerk is alleen maar een lokmiddel en wie zich daardoor tot een bezoek verleiden laat, die zal niets dan teleurstelling vinden. Evenwel: de bloem is er mee gebaat. Onder de vlag, met de punt iets meer naar voren, zit het scheepje, met ter weerszijden twee zwaarden. Die zwaarden — ze worden ook wel vleugels genoemd — hebben aan hun voet een aanhangsel, waarmee ze in een indeuking van het scheepje grijpen. Daardoor vormen ze samen een geheel, dat den last, dien het te torses krijgt, best dragen kan. Het scheepje is weer uit twee helften vergroeid; niet alleen de onder-, maar ook de bovenkant zit voor een gedeelte vast. Alleen aan het vooreind is een kleine opening. In het schuitje ligt de vracht, waar eigenlijk al die omslag voor gemaakt is. Het zijn de meeldraden, tien in getal. Hun onder-einden zijn met elkaar vergroeid en vormen te zamen een kokertje, waar de stamper binnen in ligt. De vooreinden, vlak onder de helmknoppen, zijn tamelijk sterk gezwollen. Maar niet alle evenveel. De bovenste vijf meer dan van de onderste. Waar weer tegenover staat, dat deze de grootste helmknoppen hebben en dus het meeste stuifmeel leveren.

Al voordat de bloemen opengaan, liggen de helmknoppen voor-aan in de spits van het scheepje. Hun helmhokjes zijn inmiddels opengesprongen, zoodat den eersten dag van den bloei het schuitje al voor een goed deel met stuifmeel geladen is. Het rust als het ware op de verdikte vooreinden der helmknoppen en kan dus niet naar achteren zakken. Komt er nu een bij of hommelt aangevlogen — zelfs de snuggerste laat zich door het honigmerk foppen — en zet deze zich schrijlings op de beide zwaarden neer, dan zakken die door dat gewicht, met het tusschengelegen scheepje, naar beneden. De stamper en de meeldraden kunnen niet wijken. Ze moeten op hun plaats blijven en het gevolg hiervan is, dat het stuifmeel als een rolletje deeg voor uit het schuitje wordt geperst. Dat gaat zoo telkens weer, want, vliegt de eene bezoeker teleurgesteld weg, een ander volgt hem op. Telkens keert het scheepje weer in zijn oorspronkelijken stand terug, maar telkens ook wordt het bij een nieuw bezoek weer naar beneden geduwd. Eindelijk is al het stuifmeel er uit en, door de herhaalde bewegingen, is ook de bovenkant van het bootje opengebarsten. Nu is de stamper en vooral de stempel zichtbaar. Komt er nog eens bezoek, dan wordt deze bestoven. Het stuifmeel, elders den snoeper onder tegen het lichaam gedrukt, blijft er op kleven en zoo heeft de bloem haar doel bereikt. Haar zaadcellen kunnen zich verder ontwikkelen en later nieuwe planten geven. Het werd tijd ook. Want de kiel heeft, tengevolge van dat voortdurende dalen en rijzen, ten slotte haar veerkracht verloren. Ze zakt omlaag, en blijft zoo staan. Stamper en meeldraden steken ver naar buiten. Het is voor de geregelde bezoekers een teken, dat ze gerust weg kunnen blijven. Er is, de bloem erkent het gaarne, niets meer voor hen te halen. En ook: hun hulp is niet meer noodig. K. SIDERIUS.

NATUUR EN MENSCH.

VII. MASSALEVEN IN DE NATUUR EN MENSCHELIJKE STUDIEPROBLEMEN, DIE DAARUIT VOLGEN.

(Vervolg).

ONZESpreeuwen waren dan aangekomen op hun laatste tussenstation. Ze zetten zich dan altijd op de toppen dier boomen neer, die ze in beslag nemen, en het oogenblik waarop ze dit doen, is het oogenblik waarop die toppen plots geheel bruin schijnen te worden, terwijl dan op 't zelfde oogenblik die „bruine toppen” even plots muziekgaan uitsproeien alsof er uit een groote natuur-muziek-doos een machtig orkest losbarst van een klank, die gelijkt op 't geblas van vele waterstroomen, vermengd met eenscherperen staalachtigen toon als het vallen van ontelbare stalen pennen op een marmeren vloer. Even plotseling verstomt het ge-

Foto R. Tepe

KRUIPEND STALKRUID.

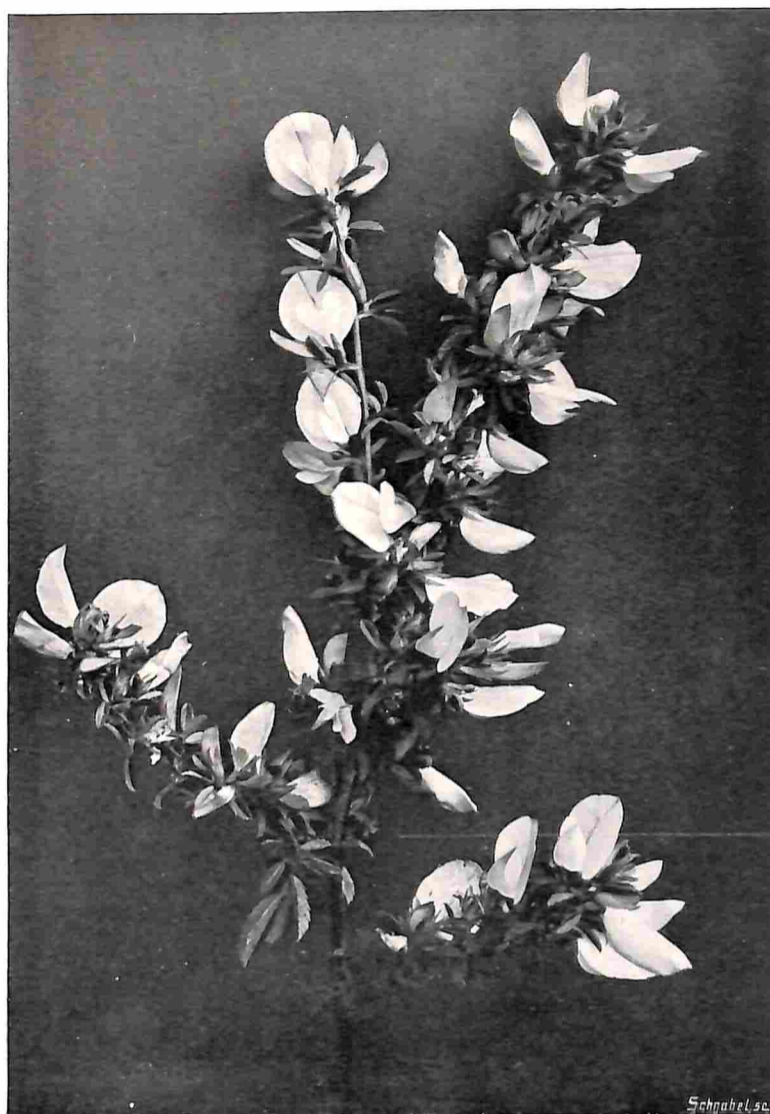

Foto R. Tepe.

KRUIPEND STALKRUID.

zingzang, en er is een groot gebruis van vleugels, doordat de heele bende uit den boom wegzwierd en in een kring of in een halven kring, of ook wel in twee kringen, om den boom heenzwermde, en dan, alsof ze niet in staat is verder te gaan, weer naar denzelfden boom schijnt teruggetrokken te worden door een of andere sterke aantrekkende kracht. Of ze gaan van een boom van een groep naar een anderen vliegen, op een zwermachtige manier, zoodat ze, terwijl ze in myriaden er omheen zwieren, voor dat ze gaan zitten, meer den indruk van een groote zwerm bijen of andere insecten geven dan van vogels. Deze vliegerijen uit de boomen, die altijd even plotseling zijn, schijnen nu en dan absoluut op 't zelfde moment in hun ziel op te komen als waarop ze uitgevoerd worden, terwijl het bij elk geval duidelijk zichtbaar is, dat groote aantallen in dezelfde seconden gaan vliegen alsof ze samen aan één draadje geregen waren. Gedurende al dit lawaai komen er nog steeds nieuwe massa's aan uit verschillende plaatsen van de streek. Van boom tot veld, van aarde tot lucht, alles, alles is

IN NOVEMBER. OP HET WATER.

één gevliedder en gewirwar van bruin leven en plezier; de natuur is gedrenkt in een sop van klank en beweging. De menschelijke toeschouwers voelen er zich jong en enthousiast van worden! En nu begint de eindvlucht, of liever gezegd: nu beginnen de vele eindvluchten, want het gebeurt zelden — wellicht nooit — dat ze allen te zamen op de algemeene rustplaats aankomen. Als met alle groote dingen, zoo ook met dit dagelijksche mirakel: het begint met kleine hoeveelheden; het wonder groeit en groeit steeds meer. Eerst ziet men een paar heele kleine troepen snel, maar toch bedaard wegvliegen; ze zwiepen, als zij het stille bosch dat hun aangenaam nachtverblijf is, naderen of passeeren, buitenwaarts uit en vliegen rusteloos in kringen rond — nu eens groote, dan weer kleine kringen — maar het bosch blijft altijd het middenpunt. Dan komt er ineens één enkele spreeuw, geheel apart, door meren van eenzame lucht geheel afgesneden van al de myriaden zijner metgezellen, kalmpjes aangevlogen; dan volgen er drie of vier weer aparte individuen, die niet ver van elkaar afvliegen; dan een dozintje met elkaar, die zich bij die 3 of 4 voegen; dan een tweede kleine troep, die door de voorgangers mede worden opgenomen, en die zelf ook al in aantal zijn toegenomen door bijvoeging. Nu komt er een veel grotere bende, maar deze gaat inplaats zich bij de andere te voegen of door de vorige troep opgezocht te worden, zich verdeelen, in twee stroo-

men naar verschillenden kant en deze beginnen de andere troepjes na te doen in hun cirkelende stroomen van rustelooze haastige vluchten, gordelend met een zone van liefde en verlangen om het steeds duisterder wordende eenzaam-liggende bosch. Weer een grotere troep volgt nu, en meer en sneller dan het oog het kan vervolgen, volgt troep op troep: de lucht is zwaar van het eindelooze vleugelgeklapper, totdat hun vermoeiende reis verandert in de snelste pijlvluchten van glimmende en glinsterende wezens, triomphantelijk van extase — spel wordt nu geestesvervoering, proza wordt een episch gezang — met gesuis en gebruis van slagpenen, met een machtige eensgezinde hartstocht wordt het nu één troep van rondzwierende massa's, één wolk van enorme afmeting: *de spreuwenwolk!* En nog altijd cirkelen ze rond: nu eens dicht in elkaar als een gepolijst dak, dan weer meer uit elkaar als de mazen van een bijna de geheele hemel omvattend net, nu eens door verdichting verdonkerend, dan weer miljoenen lichtstralen uitschietend, bij het rondwentelen, keeren, scheren, uitschieten, elkaar kruisen en omvliegen... *een lucht'-krankzinnigheid.* Alles is nu spreeuw, en zij zijn nu geen vogels meer, maar een deel van de elementen, iets dat al het andere beïnvloedt en beheerscht. Door hen heen ziet men den zonsondergang: de hemel moet door hun gelederen heengluken. Men denkt: ze zullen er nu toch wel allemaal zijn! Maar neen, zoodra die gedachte is opgekomen, komt er een zwarte onheilspellende wolk op aan den verren horizon; snel komt hij nader, in zich verzameld als in een groote oceaen de kleine stroomen en stroompjes van vliegende vogels; hij nadert de vroegere groote massa en is zelf nu weer de grootste, ja verslindt en absorbeert de andere — en grootsch rondzeilend lijkt de nu opgestapelde, onbeschrijfelijke massa zelf wel de lucht, zelf wel de hemel te zijn. Gewoonlijk splitst deze wedvlucht zich weer in twee gelijke, en verscheidene kleine troepen, en nu beginnen, en vooral bij die kleine troepen, *die mooie en gevarieerde vliegmanoeuvres*, die een even groote bekoring voor het oog, als een puzzle voor den geest zijn. Iedere bende neemt onder het haastig cirkelend rondvliegen, doortrokken als zij is met levendig vuur en blijde opgewektheid, allerlei verschillende vormen aan; met de snelheid van het weerlicht, wordt ze in vorm een ballon, een flesch, een smalle, duizendmalig gewonden slang, die snel de lucht doorkrinkelt, een komeet met plotseling uitgestreken staart, of een reuzensjerp, die duizendvoudig om de hemel is gewonden in allerlei vouwen en kleuren. Een massa vliegende vogels *moet* natuurlijk een of andere vorm aannemen, maar het is alleen bij *deze* gelegenheid, alleen in deze momenten, dat men vormen als de beschrevene ziet. Bovendien is er gelijktijdig nog een ander interessant verschijnsel waar te nemen: n.l. het vaak van kleur veranderen van de vliegende troepen. Bijvoorbeeld, een groote troep zal de gewone donker-bruine kleur hebben die men op een afstand meestal waarneemt (voorzoover „men" tenminste naar zoo iets kijkt, hetgeen helaas bij weinigen werkelijk plaats vindt). Plotseling echter wordt de kleur licht grijs; dadelijk daarop wordt ze weer bruin, en nog wel terwijl de snel-bewegende massa dezelfde hoeveelheid lucht schijnt te beslaan, en zóó bliksemsnel zijn de twee kleuren in elkaar overgeflitst dat men er tusschen in niet eens tot 2 kan tellen noch tweemaal met zijn oogen kan knippen. Toch is alles in de lucht een constante massa, en de zon heeft in dien tusschentijd geen kleurverschil kunnen doen ontstaan; ook ziet men dit verschijnsel nooit bij vluchten van andere vogels. Waarschijnlijk wordt het veroorzaakt doordat iedere vogel plotseling een andere houding aanneemt ten opzichte van 't licht en deze houdingverandering schijnt dan in dezelfde seconde door al die myriaden van vogels te schokken. Zeer geheimzinnig alweer, dit stukje natuurleven!

Hoe is de *psychologische* prikkel, die zulke verschijnselen beïnvloedt? die zulk een veeltallige eentalligheid doet ontstaan? De gewone menschen denken veel te veel alleen aan zich zelf, aan den mensch, als ze *psychologische* vraagstukken willen oplossen, net alsof ze niet aan alle kanten vast zaten met myriaden van draden aan duizenden andere levende wezens. Zij doen alsof zij alleen in 't heelal bestonden! Dit is een groote dwaling bij hun studies, want zelfs indien zulk onderzoek bij een wezen gemakkelijker gaat dan bij alle andere, zijn de algemeene conclusies die men dan uit dat éne wezen distilleert in negen van de tien gevallen foutief, omdat het *vergelijkend element uitgeschakeld is*. Hoe kunnen we b.v. goede inzichten op filosofischen grondslag erlangen over de feiten en beteekenis van onze menschelijke anatomie, als we alleen de *menschelijke* anatomie beoordeelen? Welnu, precies zoo is het ook met de zielkunde. En zoodra we een wezen bestudeeren als *deel* van een geheel, dan hebben we *wetenschap*; zoodra we echter hem alleen nemen, zonder eenig verband, hebben we *geloof*. En dan bemoeit men zich totaal niet met den *aard* en den *oorsprong* van de eigenschappen en levens-

IN NOVEMBER. BIJ DEN VIJVER.

uitingen, die in werkelijkheid door het heele rijk van levende wezens heen voorkomen en verbonden zijn met vele, en even geheimzinnige dito's. *) Daardoor wordt de mensch uit zijn verband gerukt en hij *lijkt* dan véél wonderlijker, veel onbegrijpelijker dan hij eigenlijk is, en zoo komt de mensch er toe zich zelf een soort „half-god” te vinden en hij richt voor zichzelf een eeredienst op, en dat onjuiste gedrag maakt hem ongeschikt voor natuurwaardeering, en blind, doof en ongevoelig voor alles wat *buiten* hem staat: de natuur en de wetenschap. In zulk een atmosfeer kan de natuurkennis niet bloeien en groeien.

Doch, om op onze spreuwen terug te komen (al zijn bovenstaande overpeinzingen juist het begin van de *hoogere* genietingen, die weer uit deze waarnemingen volgen): terwijl de spreuwen nu, als boven beschreven werd, rondvliegen, uiten zij dikwijls een bijzondere, of in elk geval een aparte klank, dien ze nooit laten hooren in andere omstandigheden, behalve bij het weer verlaten van de rustplaatsen des morgens. Het is een lage muzikale klank en bezit een snelle rijzing en daling. Het is nog niet geheel uitgemaakt of het een vokale of instrumentale klank is, al is het eerste het waarschijnlijkste. (Vervolg in artikel 8).

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

*) Zie in verband hiermee mijn artikel in 't December-nummer van „Vragen van den Dag”, getiteld: „Staat het Instinct als *natuurverschijnsel* niet hooger dan 't Verstand?”

IN NOVEMBER.

... Voici Novembre, en son manteau grisâtre...
VERHAEREN.

NOVEMBER...
De blijde weken zijn ten einde, de schoone dagen van het najaar zijn voorbij.
Vervloden is welhaast de tijd, dat de gouden berken geel voor den helderen einder stonden, dat het bronzen beukenloof oplichtend langs den pijnboomrand laaide, dat de gulden, ritselende fluisterkronen der peppels als vlammentoortsen aan de Veluwsche dreven pronkten. Want vroolijk heeft de Noord-Ooster, mijn vlugge vriend de heidelooper, hen gisteren en eergisteren door elkander geschud, dat de bladeren ronddraaiden en cirkelden in al maar wilder rondedans; morgen en overmorgen, volgende week en over veertien dagen, ja gansch Novembermaand haast, zal de Noord-Wester, de oude brompot, den boomen onvermoeid de laatste restjes uit de lange haren komen kammen, tot ze kaal daar staan, de zwarte armen klagelijk omhoog gestrekt...

Zij kan mijnentwege haar gang gaan, de natte maand van riezelen! Dat zij kome.

Ik heb mijn deel blauwe-hemel, callunabloei en gouden-herfst beet op bruine hei en wijd-deinende zandverstuiving, heb me gewapend tegen den diep-hangenden wolkenhemel en de dikke regenluchten, zonder me ooit aan November's dreigementen te storen.

En stuift morgen de regen over de vlakte en ruischt hij in de heikolken, dan verblijd ik me ook dáarin, evenals in de knorrige, sombere wolken en in den huilenden wind, gelijk ik pas geleden met open hart de groote pracht der gouden berkenluiers en de intieme beking van der populieren-rij in mij opnam en ik ongeduldig den eersten sneeuw dag verbeid. Ik houd niet van bevoorrecht, voorkeur ken ik nauwelijks daar buiten, met beide handen neem ik wat het jaargetijde mij in ons steeds wisselend Veluwe-land zoo rijkelijk biedt, prijzende mijzelf gelukkig, dat ik niet ben gelijk zoovelen, die huiverend achter de kachel of in de bedompte sociëteit mopperen, over naargeestig Novemberweer, zich ergerend aan

IN NOVEMBER. AAN DEN SLOOTKANT.

oorlog en politiek gedoe, waaraan toch niets te veranderen valt.

* * *

Van dag tot dag werd het kaler in 't heideland.

De laatste Octoberdagen reeds brachten somber weer, de voorboden der grauwe nevelheksen renden al over heuvel en dal, dra zullen nu haar rafelrokken tot in de kroesharen der wafeldoorns hangen en met heur bezem vegen zij alle kleuren uit de landen. Maar nog, nóg is alles bont, hoewel haast zienderoogen het landschap versombert en verbleekt. Zoo frisch als ware het Mei, staan de jeneverbessen in de gouden zandhaver-halmenzee, de hulst aan de beekkromming praalt met koralen tooi en nog zijn de blinkende blaadjes van den al uitgedunden berkensingel blinkend geel.

Wend ik mijn schreden thans naar het lage deel, naar de Geldersche Vallei, waar de Schalm met haar betooverende miniatuurvennen onder groengekuijde trotsche pijnboomen als met zwarte oogen ten hemel blik, dan staat daar het gageelstruweel langs den Duiker te gloeien in de laatste stralen, en gloeit zoo vurigvlammend, dat zijn bloesemkatjes niet schooner branden in de vroege lente, als de kievit buitelt boven 't veenig land, de fazantenhaan in duizend kleuren op de kaalslag prijkt en tal van jonge berkenstruiken als smaragd-fonteinen opspuiten in 't voorjaarsland. Het Broek, het vroolijke, lachende broekland, wie deed het ooit het recht wedervaren, dat het zoo ruimschoots toekomt?

IN NOVEMBER. IN HET BOSCH.

Foto Haagsch Ill.-Bur.

DE POPPENTENTOONSTELLING IN HET STEDELIJK MUSEUM TE AMSTERDAM, TEN BATE VAN DE VEREENIGING „ZUIGELINGENZORG”.

ZIEKENKAMER, INZENDING VAN VERPLEEGSTERS EN VERPLEEGSTERS-LEERLINGEN DER ROERHAVE-KLINIEK.

't Is nog slechts kort geleden, dat ik het voor mij ontdekte, doch lang genoeg ken ik het nu reeds, om er met méér dan gewone waardeering over te spreken. De tijd, dat ik het leerde kennen, hij is bij maanden te tellen.

Ook nu, zeven weken voor het scheiden des jaars, zal 't er schoon zijn, schoon als in de eerste voorjaarsdagen, dat leerde mij mijn laatste bezoek.

Gelijk een met purper en goud bestikt, met groen fluweel omzoomd reuzentapijt lag het wijde Broek uitgespreid. Eentonig mag het onkundigen oogen voorkomen, een leege woestenij dunken en toch is het zoo rijk aan afwisseling, schoonheid doorweeft het gansch en al en van vreemde dingen ruischen de pijnen aan der vennen rand, voor wie met open gemoed zich tot luisteren zet.

Daar aan de Schalm óók zal ik de regenmaand in 't behulde, natte gezicht staren, zij het op een dag, dat het wijde Broek in 't grauwe licht verschemert en de wolkenwifven de verscheurde, slordige zoom van heur afgetrapte rokken fladderen laten over 't nevelige regenland.

Dan zal ik denken aan de zonnige, blanke dagen, die nog te wachten staan.

Reeds zijn de weken te tellen, dat de Westenwind zijn gramstorige liederen zal opgehouden hebben te zingen. Grauwe en zwarte wolken steigeren nu mee in zijn gevolg en alle lieden aan den weg zullen zij hagel en regen, natte sneeuw en kille mistdruppen in de gezichten werpen.

Doch de tijd naakt, dat zijn heerschappij ten einde is,

En, al neem ik het leven ook, zooals 't me geboden wordt, toch zal ik blij zijn, als de Oostenwind weer komt, mijn vriend de Ooster met zijn goede manieren. Die zal de wegen hard maken, de natte sliksneeuw doen verstarren en de kolken met blank ijs bedekken. De zon zal hij meebrengen, de zon, die de witte velden zal doen blinken, de sneeuw zal doen flonkeren en over de toppen der winterbeuken gouden glans en zilveren schijn werpen komt.

Wageningen, 7 Nov. 1915.

A. B. WIGMAN

HET LANDGOED „DE BAAST”.

Naar aanleiding van het artikel in ons nummer van 13 Nov. l.l. over de verwoestingen, aangericht en nog aan te richten door den bijl van den houthakker op bovengenoemd landgoed, ontvingen wij het volgend schrijven:

Mijnheer de Redacteur!

In het jongste nummer van uw tijdschrift, dat ons werd toegezonden, troffen wij een tweetal photographiën van ons landgoed „Baast” aan, welke U verleden zomer hebt kunnen nemen. Die photographiën dienen thans, naar ons blijkt, ter begeleiding van een stuk, waarin wij als de verwoesters van dat landgoed aan de kaak worden gesteld. Het spijt ons zeer, dat ons, voordat dit stuk verscheen, niet de gelegenheid is gegeven ons tegenover die beschuldiging te verdedigen. Dit was ons insziens niet meer dan billijk. De valsheid van de aanklacht had gemakkelijk, b.v. door een onderzoek ter plaatse door deskundigen kunnen blijken.

Wij staan nu echter voor een voldongen feit. Na dergelijke ondervinding kunnen wij kort zijn.

Ons woord is zeker even goed als dat van den onbekende, die zijnen naam tot L. afkort. Tegenover zijne beweringen plaatsen wij dan eene volstrekte ontkenning, met voldoening consta-

teerende, dat kenners van ons landgoed, tevens kenners van boschbouw, die beweringen schouder-ophalend voorbijgaan.

L's misplaatst protest laat ons koud. Zoogenaamde „vrienden der natuur” mogen hem bijvallen. Wij zullen hen laten uitkrijgschen. Slechts dit gevolg heeft L's optreden. Lieten wij tot heden toe, dat op ons landgoed werd gewandeld, hoe onwelvoeglijk de bezoekers soms ook optraden, thans is en blijft de toegang tot het landgoed „Baast” volstrekt gesloten.

Met verschuldigde gevoelens:

A. DE LA COURT.
E. DE LA COURT.

Tilburg/Vught, 17 November 1915.

De schrijver van het gewraakte artikel, wien wij bovenstaande regelen ter inzage gaven, handhaaft *zonder eenig voorbehoud* zijn beweringen: dat op het landgoed „de Baast” in den laatsten tijd reeds veel mooi hout verdwenen is, dat er nog veel zwaar hout te bewonderen valt, doch dat, als er met de tegenwoordige wijze van kappen wordt doorgegaan, het landgoed binnen weinige jaren alle schoonheid zal verloren hebben. *De juistheid hiervan kan niet ontkend worden. Dit zijn feiten, die vaststaan.* En er zijn geen „deskundigen” noodig, om deze feiten te constateeren.

Als wij ons niet vergissen plaatsen de heeren de la Court zich op het standpunt van den landgoedeigenaar die zijn goed zoo productief mogelijk wil maken; wij weten zeer wel, dat als zij kappen, ook steeds weer voor nieuwen aanplant gezorgd wordt, zoodat de bron van inkomsten niet na zekeren tijd ophoudt te vloeien. Ons standpunt is een geheel ander en wij verheugen ons er over, dat niet allen, die een familiegoed erfdien, dit goed zuiver uit boschbouwkundig oogpunt beschouwen maar *integendeel zich geldelijke opofferingen getroosten om het mooie van het goed in stand te houden.* Men kan dit meer ideëele standpunt dwaas vinden, maar mag er zich niet over verwonderen dat een blad als „Buiten” het inneemt, het 't eenig verdedigbare acht, en het smalend bedoelde „vrienden der natuur” als een eertitel beschouwt.

Waar van „verwoesting” van het landgoed gesproken werd, moet dit natuurlijk niet in boschbouwkundigen zin worden opgevat, maar alleen van het standpunt van een beminnaar van natuurschoon.

En nu wordt dan de toegang tot het landgoed gesloten en worden dus bij het kappen alle „vrienden der natuur” geweerd, waardoor hun veel ergernis bespaard blijft. Een zware slag voor de natuurvrienden is het niet, daar er binnen enkele jaren toch voor hen niets meer te genieten overbleef. Alleen schijnt ons de vraag niet overbodig: is dit wel de juiste manier, om aan te toonen, dat de aanklacht „valsch” was? Is het niet veeleer een stiltzweigende bekentenis?

Ten slotte: het verheugt ons, vast te stellen, dat de heeren de la Court zich niet beroepen op art. 625 van het B.W. dat den eigenaar het recht geeft om over zijn eigendom „op de volstrektste wijze te beschikken” mits daardoor geen inbreuk wordt gemaakt op wetten, verordeningen of rechten (bedoeld is natuurlijk wettelijke, geen zedelijke) van anderen. Uit dat stilzwijgen meenen wij te mogen opmaken, dat ook volgens hen *zedelijke verplichtingen tegenover de gemeenschap het eigendomsrecht beperken.* Handelen zij echter naar dit inzicht?

Het geval heeft weer eens voor den zooveelsten maal aangetoond, dat beperking van het eigendomsrecht met het oog op monumenten-, ook *natuurmonumenten-zorg*, dringend wettelijke voorziening eischt.

RED.